

موقوفات زنان یزد از عصر پهلوی تا عصر حاضر (از سال ۵۱۳۰۵ ش تا ۵۱۳۹۴ ش)

زهره چراغی*

صفا زارع سنگدرازی**

چکیده

زنان ایران از عصر پهلوی به بعد به دنبال تحولات اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و شکل‌گیری جامعه مدرن با عهده‌دار شدن برخی از مشاغل اجتماعی و فرهنگی نقش به‌سزای در جامعه ایفا نمودند. یکی از اموری که به صورت گسترده‌تری این نقش را نشان می‌دهد، در زمینه سنت وقف و موقوفات می‌باشد. مقاله حاضر که به موقوفات زنان یزد از عصر پهلوی تا عصر حاضر می‌پردازد، درصدد است تا با توجه به جایگاه وقف در یزد در بازه‌ی زمانی مشخص شده، وسعت و اهمیت نقش زنان را در امر وقف نشان دهد و با توجه به وقف‌نامه‌های موجود و اسناد مکتوب به دست آمده، به سوالات ذیل پاسخ گوید: میزان مشارکت زنان در امر وقف در کدام دوره بیشتر بوده است؟ زنان واقف از چه قشر و طبقه اجتماعی بوده‌اند و انگیزه آنها از وقف چه بوده؟ بررسی‌ها نشان می‌دهد که این نقش در عصر انقلاب اسلامی توسعه پیدا می‌کند که نشانگر هم جایگاه اجتماعی وهم استقلال مالی زنان در این دوره می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: یزد، معاصر، وقف، موقوفات زنان

۱. مقدمه

وقف در طول تاریخ ایران، چه پیش از اسلام و چه بعد از اسلام همواره وجود داشته است. هرچند در دوران باستان وقف به معنای دقیق کلمه وجود نداشته است، ولیانواعی از امور

* استادیار گروه تاریخ، دانشگاه یزد (نویسنده مسئول)، zohre.cheraghi@yazd.ac.ir

** کارشناسی ارشد ایران‌شناسی (گرایش تاریخ)، دانشگاه یزد، marz.porgohar6@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۷/۵، تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۱۰/۲۵

خیر وجود داشته کهبه نوعی شبه وقف بوده است و نام وقف نمی‌توان بر آن نهاد. در دورانی اسلامی وقف نیز مدون‌تر و وسیع‌تر شد که این سنت را در همه جای ایران به نوبه‌ی خود می‌بینیم. شهر یزد نیز یکی از مناطقی بود که در طول تاریخ شاهد وسعت سنت وقف از سوی مردم آن می‌باشیم.

به نظر می‌آید که موقوفات یزد از دوران سامانی که دیوان موقوفات در ایران پا گرفت روشن‌تر شده است. آنچه از تواریخ محلی یزد و غیر محلی این عصر و اعصار بعد به دست می‌آید نشانگر آن است که از دوران آل کاکوئیه حکام محلی، زنان و سایر عوامل درباری به عنوان بانیان خیر در آبادانی شهر یزد مطرح بودند که این امور خیر در دوران اتابکان با ایجاد امنیت لازم توسط آنها ادامه یافت و از دوره‌ی مظفریان تحت عنوان وقف تداوم یافت.

در عصر قاجاریه با اقدامات و اصلاحاتی که در زمینه وقف و اوقاف با تاسیس وزارت اوقاف صورت گرفت، شاهد افزایش وقف در این دوره هستیم. در دوره‌ی مشروطه به دلیل به وجود آمدن قوانین و چهارچوب‌های اداری در اداره حکومت به ویژه با تاسیس وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستطره، این امر بر افزایش وقف نیز تاثیر گذاشت برای شهر یزد نیز که از اواخر قاجاریه تا دوره‌ی ناصری توسط خاندان خوانین و پس از آن توسط حکومت مرکزی اداره می‌شده است، تاسیس اداره یا وقاف در امر وقف بی‌تاثیر نبوده است و این امر نشان می‌دهد که زمینه‌ی امور خیر و عام‌المنفعه در یزد فراهم بوده است و لذا سنت وقف نیز به عنوان فعل و کنش در جهت امور خیر مور توجه بوده است.

۲. ضرورت تحقیق

مطالعه در زمینه‌ی وقف به خصوص تاثیراتی که وقف از لحاظ اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و حتی مذهبی بر جامعه ایران داشته است، از جمله مطالعاتی می‌باشد که در شهر یزد به صورت تخصصی کمتر به آن توجه شده است. وقف در قبل از اسلام و دوران باستان به عنوان یک امر خیر رواج داشته است و در بعد از اسلام از جنبه‌ی دینی و مذهبی از اهمیت و جایگاه بسزای برخوردار بوده است و به نوعی انفاق اموال در راه خدا محسوب می‌شده است که یکی از نتایج به سزای آن از جنبه‌ی فقرزدائی و دستگیری مستمندان و دارای ثواب دنیوی و اخروی بوده است. از این رو در یزد نیز به مانند دیگر شهرها در طول تاریخ توجه به وقف به حدی بوده است که علاوه بر مردان، زنان نیز به عنوان یک قشر خاص درصد قابل توجهی از واقفان را تشکیل می‌دادند. از این رو نگارنده درصدد است تا

زهرة چراغی و صفا زارع سنگدرازی ۳

با توجه به جایگاه وقف در یزد در بازه‌ی زمانی مشخص شده و دیگر موارد قابل ذکر، اهمیت و وسعت نقش زنان را در امر وقف نشان دهد.

۳. اهداف طرح و سوالات تحقیق

با در نظر گرفتن ملاحظات فوق، پژوهش حاضر درصدد است به موقوفات زنان عصر پهلوی، موقوفات عصر انقلاب اسلامی تا حاضر، سیر نزولی و صعودی وقف در هر دوره، توجه به اقشار مختلف واقفان زو وجوه اشتراک و افتراق موقوفات زنان در رقبات وقف، موارد مصرف و انگیزه واقفان توجه کرده و با توجه به وقفنامه‌های موجود و اسناد مکتوب به دست آمده، به سوالات ذیل پاسخ گوید: با توجه به تفاوت‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی و به خصوص گستردگی و اهمیت مذهب در عصر انقلاب اسلامی برخلاف دوره پهلوی میزان مشارکت زنان یزد به طور خاص در امر وقف در کدام دوره بیشتر بوده است؟ زنان واقف در هر دوره از چه قشر و طبقه اجتماعی بوده‌اند، انگیزه آنها از وقف چه بوده و رقبات و موارد مصرف موقوفات در چه زمینه‌های بوده است؟ وجوه اشتراک و افتراق موقوفات زنان در این دو دوره چگونه بوده است؟

۴. پیشینه تحقیق

موضوع مورد پژوهش حاضر تاکنون به صورت مستقل مورد مطالعه و تحقیق قرار نگرفته است. ولی مطالعات و پژوهش‌های در راستای وقف انجام شده که تنها به جمع‌آوری اطلاعات و اسنادی به صورت کلی در زمینه وقف پرداخته‌اند که در راستای این پژوهش مورد استفاده قرار گرفته است. پژوهش‌های مانند:

- فهرست اسناد موقوفات ایران: شهرستان یزد و حومه، تالیف محمد جواد عرفان فر در دو جلد می‌باشد که آماری از واقفان زن و مرد تا عصر حاضر به صورت فهرست اسامی، براساس بخشی از اسناد سازمان اوقاف یزد منتشر کرده است.
- موقوفات یزد، تالیف نویسندگان سعید سلیمانی و محمد حسین گل بخش در ۴ جلد می‌باشد که به پیشنهاد کتابخانه‌ی وزیری یزد فهرستی از اسناد وقفی به صورت چاپی جمع‌آوری شده است.

۵. روش تحقیق

این پژوهش به شیوه‌ی کتابخانه‌ی ایجاد شده است و داده‌های تحقیق بر پایه‌ی اسناد به دست آمده از سازمان اسناد ملی، اداره اوقاف یزد و پژوهش‌های موجود تنظیم گردیده است.

۶. موقوفات یزد در عصر پهلوی

عصر پهلوی که از سال ۱۳۴۴ ه.ق/۱۳۰۴ ه.ش تا سال ۱۳۹۹ ه.ق/۱۳۵۷ ه.ش شامل می‌شود، خود به دو دوره تقسیم می‌شود. دوره پهلوی اول که از سال ۱۳۰۴ ه.ش با سلطنت رضا شاه آغاز و نهایتاً در پی جنگ جهانی دوم و یورش متفقین به ایران و خلع رضا شاه در سال ۱۳۲۰ ه.ش از سلطنت و روی کار آمدن محمدرضا شاه فرزند وی پایان یافت و دوره دوم که با سلطنت محمدرضا شاه از سال ۱۳۲۰ ه.ش تا وقوع انقلاب اسلامی در سال ۱۳۷۵ ه.ش تداوم یافت. دوره پهلوی اول که با اقدامات رضا شاه در امور مختلف سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و حتی در زمینه‌ی مذهبی با ایجاد ادوات و وزارتخانه‌های مختلف همراه بود، بسیاری از املاک وقفی به دستور رضاشاه به نام خاندان پهلوی و درباریان به ثبت رسید و امر موقوفه‌خواری رواج یافت. به خصوص با قانون اصلاحات ارضی بسیاری از موقوفات عام به افراد بدون مجوز شرعی فروخته شد و در نتیجه بسیاری از مردم از ترس از دست دادن املاک خود بسیاری از موقوفات را مخفی کردند که به مرور ناپدید و به بوتله‌ی فراموشی سپرده شد. این امر باعث شد که اعتماد مردم به وقف و میزان وقف اموال کم شود. حتی با تصویب قانون موقوفات در سال ۱۳۱۳ ه.ش به دولت اختیارات و قدرت تصمیم‌گیری وسیعی را در زمینه دخل و تصرف در امر موقوفات داد. به طوری که در سال ۱۳۲۰ ه.ش قانون اجاره و فروش املاک زراعتی و موقوفه نیز در مجلس به تصویب رسید که دست دولت را در این امر بازتر می‌کرد تا این که با روی کار آمدن محمدرضا شاه با تاسیس بنیادی به نام بنیاد موقوفه پهلوی توسط وی، اموال منقول و غیر منقولی را که رضاشاه تصرف کرده بود به مصرف امور خیریه و ساخت بیمارستان و مدارس و... رسید. (سجادی، ۱۳۹۰: ۶۷-۷۰) البته آبراهامیان در کتاب خود «تاریخ ایران مدرن» می‌نویسد: که محمدرضا شاه املاک وقفی را که پدرش به وزارت معارف سپرده بود را آزاد کرد. (آبراهامیان، ۱۳۸۹: ۱۸۵) کم کم در سال ۱۳۲۸ ه.ش ادارات اوقاف در پایتخت و شهرستانها از ادارات فرهنگ تفکیک شد و در سال ۱۳۴۳ ه.ش این تفکیک اداری کامل

شد. (سجادی، ۶۷-۷۰) در عصر پهلوی اداره‌ی اوقاف به وظایف خود عمل نمی‌کرد و موقوفه‌ها را به حال خود رها می‌کرد که این امر شامل حال شهرستان‌های چون یزد نیز می‌شد که نمونه‌ی از این بی‌توجهی مربوط به رقبات موقوفه مسجد جامع کبیر یزد می‌باشد (میرجلیلی، ۱۳۷۹: ۳۱-۳۳) که این بی‌توجهی به امر وقف را می‌توان از مقدمه‌ی که بر وقف‌نامه امیرچقماق نوشته شده است، دریافت (گلشن، ۱۳۲۷: ۴-۹). گردآورنده‌ی وقف‌نامه امیرچقماق می‌نویسد:

به واسطه عدم اداره موقوفات و سوءظن ملت به دولت و عدم توجه کارکنان دولت عواید موقوفات به مصرف موقوف‌علیه نمی‌رسید و رقبات موقوفه بر سه قسم کلی تقسیم شده بود: قسم اول به عنوان مالکیت ثبت خرید و فروش شد. قسم دوم که متصدیان و متولیان به عواید کمی از آن قناعت کردند و آن عواید را هم به مصرف موقوفات علیه نمی‌رساندند. قسم سوم در دست مستاجرین و رعایا باقی مانده و از مال‌الاجاره به متصدیان و متولیان و اداره اوقاف چیزی نمی‌دهند. در این عملیات نه فقط فساق و فجار و بی‌دینان اقدام کردند بلکه بسیاری از دینداران و علاقه‌مندان به امور شرعیه در این عملیات ناپسند شرکت می‌نمایند. زیرا یقین دارند اگر عواید رقبات موقوفه را به اداره اوقاف تسلیم نمایند به مصرف حقیقی نخواهد رسید. مخصوصاً دوره شوم بیست ساله که توجه به امور دینی در آن نشده و لایحه فروش موقوفات به مجلس بی‌دین آمده، بر جرات موقوف‌خواران افزوده و تصور کردند تملک آن رقبات مشروع است و غالباً به ملکیت ثبت دادند. بالتیجه مساجد خراب و مدراس دینی ویران و حسینیه‌ها منهدم شد و فقرا و ضعفا و بینوایان از کمک محروم ماندند و مجالس وعظ و ارشاد و امر به معروف و نهی از منکر و دروس دینی به کلی معطل شد (همان، ۴).

۱.۶ موقوفات زنان یزد در این دوره

این عوامل و دلایل و افول در امر وقف که شامل حال شهرستان‌های اطراف چون یزد نیز می‌شد، باعث شد که موقوفات زنان یزد در این دوره چشم‌گیر نباشد. سند‌های وقفی که از این دوره مورد بررسی قرار گرفت، نشان می‌دهد که رقبات موقوفه (ملکی که درآمد آن برای کارهایی که واقف تعیین کرده اختصاص داده شده است) در این دوره شامل: زمین زارعی، زمین ساذجه (ساده)، مشجره، باغ ساذجه یا مشجره با درختان آن، جرّهاتی از میاه (آبها) قناتین، خانه با باغچه متصل به آنبا توابع و لواحق و متعلقات آن، حتی اثاث البیت آن، وقف

حمام، مصنعه (آب انبار)، مغازه و دکان و... می باشد که با اصطلاحاتی که از ادوار پیشین رایج و مرسوم بوده است و در جهت نامیدن مکان یا ابنیه‌ی خاص و یا تعیین میزان و مقدار رقبات وقف به کار می رفته، همراه بوده است مانند: طشت (واحد آب)، زمین و یا باغ مجدر (باغ ساده دارای دیوار)، ساذج، مشجر البعض (قسمتی از آن دارای درخت می باشد)، مشجر الحواشی، مشجر الكل، مشجر النصف، صحرا بی، تخته (واحد یک قطعه زمین)، جره (واحد آب، سبوی)، مشروب (محل استفاده و شرب آب)، قفیز (۹۰۰ و ۹۲۰ تا ۱۰۰۰ متر مربع تقریبی یا ۹۰ قصبه تقریبی)، یک قصبه (ده متر مربع)، مدار (گردش آب)، منابع و مجاری (محل های اصلی و راه های جریان آب)، یک طسوج (۲۴ جره طشت) معادل سه ساعت)، دست (۱۵۰ متر مربع تقریبی)، طاق (۲۴ ساعت)، حبه، باب، دانگ، سرجه، سدس، مشاع، کرت (قطعه‌ی از زمین زراعتی)، اعیانی (مستحدثه احداثی بر روی اراضی)، بسط (مترائز)، تل (تپه)، مغروسه (کاشته شده)، مقام (موقعیت مکانی)، ذقاق (بن بست)، اراضی خالصه (زمین های بدون مدعی)، روز و شبان، کشتخوانی (زمین پهناوری که در آن چیزی کاشته باشند) می باشد که در این دوره حدود ۵۷ مورد رقبات وقف به مصارف مختلف اختصاص یافته است، که از این تعداد:

- ۱۹ مورد در حدود ۳۳/۳۳ درصد شامل زمین
- ۱۴ مورد در حدود ۲۴/۵۶ درصد شامل خانه
- ۶ مورد در حدود ۱۰/۵۲ درصد شامل باغ
- ۵ مورد در حدود ۸/۷۷ درصد شامل دکان
- ۴ مورد در حدود ۷/۰ درصد شامل میاه قناتین
- ۲ مورد در حدود ۳/۵۰ درصد شامل حمام
- ۲ مورد در حدود ۳/۵۰ درصد شامل مغازه
- ۱ مورد در حدود ۱/۷۵ درصد شامل اثاث البیت
- ۱ مورد در حدود ۱/۷۵ درصد شامل میاه چاهها، سبایو، موتورخانه
- ۱ مورد در حدود ۱/۷۵ درصد شامل طشته
- ۱ مورد در حدود ۱/۷۵ درصد شامل حق ناودان به اصطبل
- ۱ مورد در حدود ۱/۷۵ درصد شامل سلخ

زهرة چراغی و صفا زارع سنگدرازی ۷

می باشد که به مصارف مختلف مذهبی - اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی که تا حدودی تحول و نوع آوری نیز داشته است، می رسد که این تحول در مصارف وقف به دلایلی چون: تغییر و توسعه اوضاع اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و مدرنیزه شدن ایران در این دوره بر می گردد که بر امر وقف نیز تاثیر گذاشته است. از این رو کارکردها و مصارف وقف را به دو دسته کلی مصارف مذهبی وقف و مصارف عالم المنفعه وقف می توان تقسیم کرد.

۱.۱.۶ مصارف مذهبی

موقوفاتی که در راستای مصارف مذهبی توصیه و هزینه گردیده است به شرح ذیل در جدول شماره (۱) نشان داده شده است.

جدول شماره «۱»

ردیف	کلاس	نام واقف	تاریخ وقف		مورد وقف	مورد مصرف	ارجاع
			ش.م	ق.م			
۱	۷۷/۱	بیگم موسوی بیوکی بنت علی	۱۳۲۳	۱۳۲۳	شش دانگ زمین زراعی	قرائت قرآن در ماه رمضان	عرفان فر، ج ۱، ص ۱۰۵-۱۳۸۷
۲	۹۵/۴	خیرالنساء میرجلیلی بنت علی اکبر بمانعلی مصالحه با آقا علی میرجلیلی	۱۳۵۴	۱۳۵۴	تمام مایملک خود از خانه و باغات و اراضی صحرائی و اثاث البیت	-	سلیمانی، بی تا: ج ۴، ص ۸۸
۳	-	حاجیه ربابه بنت غلامرضا زوجه حسینعلی شرب العینی	۱۳۴۸	-	پنج جره میاه قنات قریه مزبور	جهت ذکر مصائب آل عبا در شبهای جمعه، به امام مسجد قریه مزبور و به سادات متمدین داده شود.	سلیمانی، ج ۴، ص ۲۹۱
۴	۱۳/خ	خدیدجه باغستانی و فاطمه باغستانی بنت علی عسگر	۱۳۷۵	۱۳۷۵	شش دانگ باغ مشجر	برپای عزاداری اباعبدالله	عرفان فر، ج ۱، ص ۱۹۷-۱۹۸
۵	۴۰/خ	خدیدجه بنت غلامرضا آله آبادی	۱۳۳۶	-	یک جره میاه قنات شور شیرین	برپای تعزیه در ماه محرم و صفر	عرفان فر، ج ۱، ص ۱۹۹-۱۹۸

۸ موقوفات زنان یزد از عصر پهلوی تا عصر حاضر (از سال ۱۳۰۵ ه.ش تا ۱۳۹۴ ه.ش)

عرفان فر، ج ۱، ۲۲۳	قرائت قرآن	دو دانگ خانه	ایرند آباد	۳۰ بهمن ۱۳۳۶	۱۳۸۸ رجب	ربابه میرجلیلی بنت حسن	۳۵/۰	۹
عرفان فر، ج ۱، ۲۲۶	تعمیرات مسجد فرط و خرید فرش برای آن	چهار دانگ خانه	یزد	۴ بهمن ۱۳۴۹	۲۶ ذیحجه ۱۳۹۰	رقیه دهقان بنت آقا معین السادات	۶۶/۰	۷
عرفان فر، ج ۱، ۲۲۵	روضه خوانی در پنج شب	یک دانگ خانه	نعیم آباد	۴ مرداد ۱۳۴۸	۱۱ جمادی الاول ۱۳۸۹	رقیه باغستانی بنت علی عسگر	۱۲۵/۰	۸
عرفان فر، ۱۳۸۷: ج ۱، ۲۴۷	برپای تعزیه	شش دانگ زمین زارعی	یزد	۲۸ دیبهشت ۱۳۲۳	-	رقیه لوک زاده بنت علی	۹۵/۰	۹
عرفان فر، ج ۱، ۳۲۴	تلاوت قرآن در ماه رمضان	شش دانگ باغ	یزد	۲۰ خرداد ۱۳۳۱	۱۷ رمضان ۱۳۷۱	زینل حاجی زینلی بیوکی بن علی اکبر	۲۷/۰	۱۰
عرفان فر، ۱۳۸۷: ج ۱، ۳۲۳-۳۲۴	روضه خوانی	شش دانگ زمین و نیم دانگ خانه	یزد	۲۷ فروردین ۱۳۲۸	-	زینل حاجی زینلی بیوکی بن علی اکبر	۷/۰	۱۱
عرفان فر، ج ۱، ۳۳۱	برپای مجلس عزاداری در حسینه یا مسجد خرمشاه	شش دانگ خانه و باغچه، شش دانگ زمین	یزد	۳۳ آبان ۱۳۴۰	۵ جمادی الثانی ۱۳۸۱	سکینه خانم خرمی بنت حاجی ابراهیم	۴۲/۰	۱۲
سلیمانی، بی تا: ج ۴، ۲۹۰	جهت ذکر مصائب اباعبدالله به امام مسجد قریه مزبوره بدهد	سه کرت زمین متصله مشجره خلف بوکن	۱	۱	۲۴ شعبان ۱۳۴۸	بی بی سکینه بنت حسین درب رزی زوجه شیخ حسین شرب العینی	-	۱۳

زهرة چراغى و صفا زارع سنگدرازى ۹

عرفان فر، ج ۱، ۳۳۳	اطعام در روز عيد غدیر	ششدانگ دکان در بازار علاقه بندى	بزى	۲۵ اسفند ۱۳۴۳ ۱۲ ذيقعدة ۱۳۸۴	سکینه کازرانى نژاد بنت محمود	س/س ۱۳۱/	۱۴
عرفان فر، ج ۱، ۳۳۳	صرف ساخت مسجد چهارده معصوم در جاده فرودگاه	ششدانگ زمین	بزى	۱۸ اسفند ۱۳۵۲	سکینه گيوه کش بنت اصغر	س/س ۷۷/	۱۵
عرفان فر، ج ۱، ۳۲۲	وقف مسجد اهرستان	یک دانگ و نیم مشاع خانه	اهرستان	۲۲ شهریور ۱۳۲۹	شهربانو بابایى بنت حسین	س/س ۲۴/	۱۶
عرفان فر، ج ۱، ۳۴۵	وقف مسجد اهرستان	سه دانگ مشاع خانه	اهرستان	۶ شهریور ۱۳۵۲	شهربانو خروجى بنت ابوالقاسم	س/س ۲۴/	۱۷
عرفان فر، ج ۲، ۴۶۶	قرائت قرآن برای واقف، برپای تعزیه و ختم قرآن	یک قفیز زمین ساذجه، یک قفیز و دو دست زمین ساذجه	زارج	-	فاطمه خانم بنت قاسم زارچى	ف/ف ۱۷/	۱۸
عرفان فر، ج ۲، ۴۵۶؛ سلیمانی؛ بی تا: ج ۱، ۲۳-۲۴، اداره اوقاف [شماره ف/۱۰ و ف/۷۹]	افطاری در شب بیست و سوم ماه رمضان	ششدانگ زمین زراعى	بزى	۱۸ اردیبهشت ۱۳۳۳	فاطمه بنائى شورغینى بنت علی	ف/ف ۳۶/	۱۹
عرفان فر، ج ۲، ۴۵۹	روشنای مسجد حاجى نصیرى ابرندآباد	دو سهم قنات ابرندآباد	ابرندآباد	۱۲ اردیبهشت ۱۳۳۳	فاطمه بی بی کدو بنت میرزا محمد	ف/ف ۲/	۲۰
عرفان فر، ۱۳۸۷: ج ۲، ۴۵۸	روشنای مسجد حاجى نصر و برپای روضه و تعزیه در ماه رمضان	ششدانگ خانه با ششدانگ اطاق تحتانى و ایوان و طاق فوقانى، سه دانگ خانه	ابرندآباد	۲۴ فروردین ۱۳۳۳	فاطمه بی بی کدو بنت میرزا محمد	ف/ف ۲/	۲۱
عرفان فر، ج ۲، ۴۷۱	افطاری در ماه رمضان	نیم قفیز زمین	زارج	۲۸ بهمن ۱۳۴۶	فاطمه چیتى بنت عبدالرضا بن ملا حسین	ف/ف ۵۰/	۲۲

۱۰ موقوفات زنان یزد از عصر پهلوی تا عصر حاضر (از سال ۱۳۰۵ ه.ش تا ۱۳۹۴ ه.ش)

۲۳	۶۹/ج	فاطمه طباطبائی بنت میرزا سید علی	۱۲ رجب ۱۳۸۹	۳ مهر ۱۳۴۸	یزد	یک سهم از ششدانگ خانه	برگزاری مجلس عزاداری آل عبا	عرفان فرج، ج ۲، ۴۷۵.
۲۴	۶/ج	فاطمه مدیر گلستان بنت استاد باقر	-	۱۰ اسفند ۱۳۲۶	یزد	چهار دانگ مشاع دکان	عزاداری ابا عبدالله در پنج مجلس	عرفان فرج، ج ۲، ۴۷۵.
۲۵	۷/ت	فاطمه جان سلطانی بنت حسین زوجه حسین اکبر	اربع الثانی ۱۳۷۹	۲۵ خورشیدی ۱۳۵۶	گردفرعوز	یک ساعت میاه چاه ژرف سلطان آباد با اسباب و موتورخانه	برپای مجلس روضه خوانی ابا عبدالله در ماه محرم و صفر در حسینیه کلک	سلیمانی، بی تا، ج ۴، ۸۵
۲۶	۷۸/ف	فاطمه همتی بنت حسین	-	۱۵ آذر ۱۳۲۷	یزد	دو دانگ زمین زراعی	افطاری در ماه رمضان	اداره اوقاف شهرستان یزد، [کلاسه ۷۸/ف].
۲۷	۱/ق	قمر السلطان یزدی یوسفی بنت علیرضا	۶ رمضان ۱۳۸۳	۲۲ بهمن ۱۳۴۲	یزد	سه دانگ زمین زراعی در محله سر دوره	افطاری در ماه رمضان در مسجد بزرگ سردوراه	عرفان فرج، ج ۳، ۴۸۳.
۲۸	۶۸/ج	گودرزی بنت بهرام بیگی	۲۵ ذیحجه ۱۳۷۶	۲۳ مرداد ۱۳۳۶	یزد	دو قطعه زمین	صرف ساختمان و ترمیمات و روشنایی و غیره بقعه امامزاده سید نصرالله	عرفان فرج، ج ۲، ۴۹۵.
۲۹	۱/ج	مائشاءالله حاتمی اصفهانی بنت میر حسین	۱۷ شوال ۱۳۷۸	۱۴ دیبهشت ۱۳۳۸	یزد	یک دانگ مشاع حمام با حق یک ناودان به اصطبل	تعزیه داری	عرفان فرج، ج ۱، ۱۹.
۳۰	۱/ج	مائشاءالله حاتمی اصفهانی بنت میرزا حسین	۴ رمضان ۱۳۷۸	۱۱ اسفند ۱۳۳۸	یزد	سه دانگ مشاع خانه	روضه خوانی در ماه محرم و صفر	عرفان فرج، ج ۲، ۴۹۹.
۳۱	۴۲۰/۴	مریم خانم بنت محمد حسین محمد عظیم ایرندآبادی	۳۰ رمضان ۱۳۸۲	-	ایرندآباد	دو دست مشاع باغ مشجرالکل	با کسر حق التولیه، بقیه صرف تعزیه داری ابا عبدالله افطاری در شیهای پانزدهم و چهاردهم ماه رمضان	عرفان فرج، ۱۳۸۷: ج ۲، ۶۴۷.

زهرة چراغی و صفا زارع سنگدرازی ۱۱

عرفان فرج، ج ۱، ۳۵۳	تعزیه داری در شبهای احیاء	باغ مشجر در محمودآباد، دوازده جره پنج دانگ میاه قنوت قریه محمودآباد، دو دانگ و یک طشته ششدانگی	محمودآباد	۱	۳ جمادی الاولی ۱۳۷۵	معصومه میرشمسی بنت رضا محمودآبادی	۱۵۵/۴	۳۲
عرفان فرج، ج ۱، ۶۵۳	مخارج مسجد آخوند کرباس، مخارج بنائی خانه	یک باب خانه	دب	۸ بهمن ۱۳۴۲	۱۲ رمضان ۱۳۸۳	معصومه رکن آباد بنت استاد محمدعلی	۲۱/۰	۳۳
عرفان فرج، ج ۱، ۶۵۰	برپای تعزیه و عزاداری در اربعین، افطاری در شبهای احیاء ماه رمضان	نیم قفیز زمین مشجر مفروز	ابردآباد	۱۸ تیر ۱۳۳۱	۱۶ شوال ۱۳۷۱	معصومه بیگم میرجلیلی بنت رجب	۱۲۹/۴	۳۴
عرفان فرج، ج ۲، ۶۵۰	پنج شب روضه خوانی اباعبدالله	یک دانگ مشاع خانه	نیم آباد	۴ مرداد ۱۳۴۸	۱۱ جمادی الاول ۱۳۸۹	معصومه باغ استانی بنت علی عسکر	۱۲۵/۲	۳۵
عرفان فرج، ج ۲، ۶۴۹	قرائت قرآن، افطاری در شب ۲۳ رمضان، مخارج زیارت اباعبدالله به نزدیکترین اقوام واقف	ششدانگ زمین	دب	۱۸ تیر ۱۳۴۲	۱۷ صفر ۱۳۸۳	معصومه امراللهی بیوکی بنت علی	۳۲۶/۴	۳۶

باتوجه به آنکه جامعه ایران به خصوص بعد از عصر صفوی با مذهب شیعه عجین شده است. از اینرو اهداف مذهبی به مانند دورانهای قبل همچنان در اولویت تمام وقفنامهها می باشد. در این دوره رقبات وقف در کل به حدود ۴۷ مورد امور مذهبی، که از این تعداد:

- ۹ مورد در حدود ۱۹/۱۴ درصد به مصرف ساخت، تعمیر، روشنای و خرید لوازم ضروری مسجد چون فرش و...
- ۸ مورد در حدود ۱۷/۰ درصد به مصرف بر پای تعزیه در ماه محرم و صفر و ایام احیاء ماه رمضان
- ۷ مورد در حدود ۱۴/۸۹ درصد به مصرف افطاری ماه رمضان
- ۶ مورد در حدود ۱۲/۷۶ درصد مصرف روضه خوانی
- ۵ مورد در حدود ۱۰/۶۳ درصد به مصرف برپای مراسم عزاداری امامان معصوم

۱۲ موقوفات زنان یزد از عصر پهلوی تا عصر حاضر (از سال ۱۳۰۵ ه.ش تا ۱۳۹۴ ه.ش)

- ۵ مورد در حدود ۱۰/۶۳ درصد به مصرف برپای قرائت قرآن
- ۲ مورد در حدود ۴/۲۵ درصد به مصرف ذکر مصائب امامان
- ۲ مورد در حدود ۴/۲۵ درصد به مصرف حقوق و امور رفاهی امام مسجد و سادات
- ۱ مورد در حدود ۲/۱۲ درصد به مصرف هزینه مخارج زیارت عتبات عالیات به نزدیکترین اقوام واقف
- ۱ مورد در حدود ۲/۱۲ درصد به مصرف اطعام در عید غدیر
- ۱ مورد در حدود ۲/۱۲ درصد به مصرف تعمیر خانه وقفی

می‌رسیده است که از میان ۳۹ سند وقف زنان مسلمان به‌دست آمده و مطالعه شده از این دوران، ۳۶ سند در حدود ۹۲/۳۰ درصد به این امور اختصاص یافته است.

در این دوره برخلاف دوران قاجار که یزد جزو ایالت اصفهان و کرمان به حساب می‌آمد، ما واژه‌ی شهر را به جای ایالات و ولایات داریم و یزد به‌عنوان شهری مستقل مطرح است و در نتیجه سعی شده است حوزه‌ی بررسی موقوفات نیز به‌صورت مستقل به خود شهر یزد و قراء نزدیک آن اختصاص یابد.

۲.۱.۶ مصاف عام‌المنفعه

موقوفاتی که در راستای مصارف عام‌المنفعه توصیه و هزینه گردیده است به شرح ذیل در جدول شماره‌ی (۲) نشان داده شده است.

جدول شماره «۲»

ارجاع	موارد مصرف	موارد وقف	تاریخ وقف	نام واقف		کلاس	ردیف
				ردیف	نام		
عرفان‌فر، ۱۳۸۷: ج ۱، ۳۵۴	صرف ساخت درمانگاه و جلسه قرآن سیدفتح الدین رضا	دو قطعه زمین	۱۳۵۰	۱	صفا برادران شرکاء (بی بی)	۵	۱

زهرة چراغی و صفا زارع سنگدرازی ۱۳

عرفان فر، ج ۲، ۲۷۵؛ آرشیو ۷۷.	به مصرف امور خیریه مانند: ساخت بیمارستان، دارالایتام، زایشگاه، جهت آب و نمک و تعمیر و روشنایی و سایر مصارف ضروییه مصنعه حاجی علی اکبر در خرمشاه و اعانه و کمک بین مستمندان و بینوایان.	ششدانگ حمام فاطمه گلشن، سه باب مغازه، یک قطعه زمین محصور	بند ۱۳۳۲	۸ شعبان ۱۳۳۲	فاطمه مروج یزدی بنت علی اکبر	۵۸/ف	۲
عرفان فر، ج ۲، ۴۷۶.	صرف تعمیرات لازمه رقبات فوق و صرف آب و نمک و روشنایی مصنعه مرحوم حاجی علی اکبر در خرمشاه	ششدانگ دو باب دکان، ششدانگ یکباب مغازه، ششدانگ دو باب دکان، یکباب سلخ و یک قطعه زمین محصور	بند ۱۳۳۳	۱۰ آبان ۱۳۳۳ ۸ ربیع الاولی ۱۳۳۴	فاطمه مروج یزدی بنت علی اکبر	۶۳/ف	۳

بررسی موقوفات زنان این دوره نشان می‌دهد که بخشی از رقبات وقف نیز به ایجاد و نگهداری بناهای عام‌المنفعه، به خصوص بحث علیم و تربیت و ساخت مدرسه، بحث مسائل بهداشتی - درمانی، مسئله فقرزدائی و دیگر امور خیریه‌ها کارکردهای اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی می‌رسیده است. هر چند در این نوع وقفنامه‌ها نیز رویکردهای مذهبی همچنان به قوت خود باقی هست.

در این دوره رقبات وقف در کلبه حدود ۹ مورد امور خیریه و عام‌المنفعه، که از این تعداد:

- ۲ مورد در حدود ۲۲/۲۲ درصد به تمام مصارف ساخت، تعمیر، روشنایی و سایر مصارف ضروری آب انبار
- ۱ مورد در حدود ۱۱/۱۱ درصد به مصرف ساخت درمانگاه
- ۱ مورد در حدود ۱۱/۱۱ درصد به مصرف برپایی جلسات قرآن
- ۱ مورد در حدود ۱۱/۱۱ درصد به مصرف ساخت بیمارستان
- ۱ مورد در حدود ۱۱/۱۱ درصد به مصرف ساخت زایشگاه
- ۱ مورد در حدود ۱۱/۱۱ درصد به مصرف ساخت دارالایتام
- ۱ مورد در حدود ۱۱/۱۱ درصد به مصرف کمک به فقرا و مستمندان
- ۱ مورد در حدود ۱۱/۱۱ درصد به مصرف تعمیرات رقبات وقف

می‌رسیده است که از میان ۳۹ سند زنان مسلمان به دست آمده و مطالعه شده از این دوران، تعداد ۳ سند حدود ۷/۶۹ درصد به این امور اختصاص یافته است.

از جمله مواردی که در وقف‌نامه‌های مورد مطالعه از این دوره نمود یافته است که در وقف‌نامه‌های دوره‌ی بعد نیز قابل مشاهده است، نشان از وجود افرادی می‌باشد که با عنوان حسب‌الوکاله، حسب‌الوصایه (اقدام براساس نظر موصی)، مبیعه، مصالحه (براساس دستورات دینی)، ورثه و حتی تحت عنوان اقرارنامه، اقدام به وقف رقباتی نموده‌اند که در جداول مذکور به این نوع وقفیات نیز اشاره شده است. نکته قابل توجه در این دوره کسر و اختصاص بخشی از منافع رقبات وقف به اصطلاح به عنوان حق‌التولیه (وجه دیوانی است که موقوفات متولی پرداخت می‌نمایند)، وجوهات دیوانی عوارض دیوانی (وجه اوقافی)، نفقه‌القنات، حق‌النظاره (وجه دیوانی است که متولیان پرداخت می‌نمایند)، مال‌الاجاره (اجاره-بها) و دیگر مخارج ضروری و تعمیرات و توسعه رقبات موقوفه می‌باشد که در وقف‌نامه‌ها ذکر شده است.

۷. موقوفات یزد در عصر انقلاب اسلامی

با پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۷۵ ه.ش تحول عظیمی در ایران از جهات سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، مذهبی و حتی در زمینه‌ی وقف صورت گرفت. چرا که می‌بینیم سازمان اوقاف و امور خیریه این دوره بررسی جامعی در مورد موقوفات انجام داد، اشکالات و آفات را شناسایی کرد و راهکارهای لازم را در جهت رفع نواقص و توسعه وقف و بهره‌وری بهینه از این منابع به کار بست. از جمله مواردی که سازمان اوقاف در این دوره انجام داد شامل: بازیابی و کشف موقوفات گمشده، بازستانی موقوفات غصب شده‌ی دوره‌ی پهلوی، بازسازی و احیاء موقوفات مخروبه و... بود. (سجادی، ۱۳۹۰: ۷۰-۷۳) در این دوره با مشارکت روحانیون وقف گسترش چشمگیری کرد که در یزد نیز به مانند دیگر مناطق ایران این گسترش وقف را شاهد هستیم.

۱.۷ موقوفات زنان یزد در این دوره

بررسی موقوفات نشان داد که رقبات وقف در سندهای وقفی این دوره برخلاف دوران پهلوی علاوه بر باغ، زمین، خانه، مغازه، میاه قنات، چاه و... تحول و نوع‌آوری‌های نیز داشته است. به طوری که برای نمونه در وقف خانه علاوه بر توابع و لواحق آن، امتیازات مربوط به‌خانه از کتور آب، برق، گاز و حتی حق ناودان نیز در صیغه وقف آمده است.

زهرة چراغی و صفا زارع سنگدرازی ۱۵

از جمله سندهای وقفی جالب توجه در این دوره مربوط به هفت فقره سند وقفی می‌باشد که هوأفقان رقبات خاصی را وقف امور مختلف کرده بودند. این اسناد شامل:

- زیور الالوان فروش که در سال ۱۳۶۳ه.ش، ۱۰۵ سهم از کارخانه‌ی درخشان و ۵ سهم از کارخانه‌ی اقبال یزد را وقف حضرت سیدالشهداء کرد.
- قمرالالوان فروش بنت غلامرضا که در سال ۱۳۶۶ه.ش، نمود و نه سهم از سهام کارخانجات درخشان یزد را با سود متعلقه ال الابد و سایر سهام آینده آن را وقف هزینه‌های مسجد امام خمینی و افطاری در ماه رمضان کرد.
- فاطمه جان واحد العین صدرآبادی بنت غلامرضا که در سال ۱۳۷۶ه.ش، شش دانگ یک دستگاه پیکان سواری تاکسی مدل ۷۳ را وقف امور مذهبی و افطاری به مستمندان و فقرا کرد.
- سکینه احمد بنت میرزا احمد احمدی و بی بی فاطمه موسوی یزدی که در سال ۱۴۰۲ه.ق، سی و سه سهم از سهام کارخانه درخشان یزد را وقف مخارج و هزینه‌های آب انبار و برپای تعزیه کرد.
- ربابه منتظری بنت عبدالعالی، که در سال ۱۳۸۱ه.ش، سیصد سهم از سهام شرکت چینی ایران با تمام سهامهای آینده را وقف امور مذهبی و خیریه کرد.
- افسر درویشان بنت علی که در سال ۱۳۶۶ه.ش، یکصد سهم از سهام کارخانجات درخشان یزد را با سود متعلقه ال الابد به انضمام سایر سهامهای آینده آن را وقف افطاری در ماه رمضان و مخارجات مسجد امام خمینی کرد.
- ملوک باقری فهرجی بنت جواد که در سال ۱۳۷۳ه.ش، ۶۰ سهم از ۹۳۶۰ سهم شش‌دانگ جدول قنات فهرج با حق حفر چاه حاجی قنات را به مصرف هرگونه امور خیر رسانید.

در این دوره حدود ۸۷ مورد رقبات وقف به مصارف مختلف اختصاص یافته است، که از این تعداد:

- ۴۱ مورد در حدود ۴۷/۱۲ شامل خانه با امتیازات و متعلقات آن
- ۱۳ مورد در حدود ۱۴/۹۴ درصد شامل زمین
- ۱۳ مورد در حدود ۱۴/۹۴ درصد شامل باغ
- ۵ مورد در حدود ۵/۷۴ درصد شامل سهام کارخانجات

۱۶ موقوفات زنان یزد از عصر پهلوی تا عصر حاضر (از سال ۱۳۰۵ ه.ش تا ۱۳۹۴ ه.ش)

- ۴ مورد در حدود ۴/۵۹ درصد شامل مغازه
- ۴ مورد در حدود ۴/۵۹ درصد شامل دکان
- ۴ مورد در حدود ۴/۵۹ درصد شامل آب قنات
- ۱ مورد در حدود ۱/۱۴ درصد شامل مسجد
- ۱ مورد در حدود ۱/۱۴ درصد شامل دستگاه پیکان سواری
- ۱ مورد در حدود ۱/۱۴ درصد شامل سهم قنات و جداول آن و حق حفر چاه

می‌باشد که به مصارف مختلف مذهبی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی که تا حدودی تحول و نوع‌آوری نیز داشته، می‌رسیده است. این موقوفات نشان می‌دهد که در این دوره زنان واقف تنها زنان مالک نبودند بلکه با ایجاد کارخانجات و صنایع مدرن، زنان دارای موقعیت اجتماعی و سهام دار نیز سود حاصل از سهام خود را صرف امور خیر می‌کردند. از این رو با توجه به رقبات وقف، کارکردها و مصارف وقف را به دودسته کلی مصارف مذهبی وقف و مصارف عالم‌المنفعه وقف می‌توان تقسیم کرد.

۱.۱.۷ مصارف مذهبی

موقوفاتی که در راستای مصارف مذهبی توصیه و هزینه گردیده است به شرح ذیل در جدول شماره (۳) نشان داد هشده است.

جدول شماره «۳»

ردیف	کلاس	ناو واقف	تاریخ وقف		مورد وقف	مورد مصرف	ارجاع
			ه.ق	ق.ش			
۱	۴۱/ز	اشرف السادات ملک ثابت بنت سید اصغر و عصمت راستگویان بنت محمد	۱۳۶۸	۲۰ دیقنده ۱۴۱۰	سه دانگ مشاع خانه با امتیاز حق عبور آب و غیره	ایجاد و احداث حسینیه فهادان و تمام مستحذات بعدی	عرفان فر، ۱۳۸۷: ج ۱، ۹۶
۲	۱۲۶/ز	افسر، طاهره، مرضیه و ملکه افسر کلاهی بنت محمود، بانو ربابه اخوان حداد بنت میرزا محمد	۱۳۶۸	۹ اسفند ۱۴۱۰	سی و سه سهم از ششدانگ خانه	ساخت مکانی برای برپای عزاداری اباعبدالله در ایام محرم	عرفان فر، ج ۱، ۷۲

زهرة چراغی و صفا زارع سنگدرازی ۱۷

عرفان فر، ج ۱، ص ۷.	افطاری در ماه رمضان و مخارجات مسجد امام خمینی	یکصد سهم از سهام کارخانجات درخشان یزد و سود متعلقه سهام مزبور الی الابد به انضمام کلیه سهام آینده کارخانه	یزد	۱۷ اردیبهشت ۱۳۶۶	شعبان ۱۴۰۷	افسر درویشان بنت علی	الف/ ۸۴	۶
عرفان فر، ج ۱، ص ۹۲.	ساخت مسجد شهید محمدحسین مزیدی	ششدانگ دو قطعه زمین محصور	یزد	۱۱ بهمن ۱۳۶۱	۱۶ ربیع الثانی ۱۴۰۳	بانو خانم نوراللهی یزدی بنت احمد	ب/ ۸۱	۶
عرفان فر، ج ۱، ص ۹۳-۹۲؛ آرشیو ۲۹۹.	ساخت مسجد الرضا با تمام تاسیسات آن، عوائد مغازه های اهدائی نیز صرف تعمیرات، حقوق خادمان، امام، افطاری، اذان و غیره	ششدانگ زمین	نعم آباد	۲۶ آبان ۱۳۶۰	۲۰ محرم ۱۴۰۲	بتول زاده حسین خانی بنت محمد	م/ ۲۰۸	۵
عرفان فر، ج ۱، ص ۱۰۱.	ساختمان مسجد بی بی خانم و سایر احداثات مسجد	ششدانگ خانه	یزد	۲ آدی ۱۳۶۳	۹ ربیع الاول ۱۴۰۵	بی بی خانم میرجلیلی بنت رضا	ب/ ۹۲	۶
عرفان فر، ج ۱، ص ۱۰۵.	احداث وضوخانه مسجد محمدیه	ششدانگ مغازه	یزد	۸ بهمن ۱۳۶۴	۱۴ جمادی الاول ۱۴۰۶	بیگم قشمه بنت سید عبدالخالق	ب/ ۸۲	۷
عرفان فر، ج ۱، ص ۱۰۸.	ساختمان مسجد حسینیہ	ششدانگ زمین	یزد	۳۱ خرداد ۱۳۵۷	۱۵ رجب ۱۳۹۸	پروین پوردل بنت محمد حسین	ب/ ۸۰	۸
عرفان فر، ج ۱، ص ۱۲۹؛ آرشیو، ۲۲۵.	روضه خوانی، عزاداری و پذیرای به مدت پنج روز یا شب در مسجد برادران مزیدی، ۵۰٪ جهت نگهداری و تعمیر خانه، ۲۵٪ به یکی از بستگان برادران شهیدان مزیدی، ۲۵٪ در جهت امور خیریه دیگر	ششدانگ خانه	یزد	۲۲ فروردین ۱۳۷۷	۱۳ ذیحجه ۱۴۱۸	حاجیه خانم نوراللهی یزدی بنت احمد	ن/ ۲۹	۹
عرفان فر، ج ۱، ص ۱۹۸.	ساخت آشپزخانه حسینیہ سادات کسنویه	دو دانگ مشاع خانه مخروبه	یزد	۱۴ مرداد ۱۳۷۲	۵ صفر ۱۴۱۴	خدیدجه بیگم سالاری بنت سید علی	خ/ ۶۲	۱۰

۱۸ موقوفات زنان یزد از عصر پهلوی تا عصر حاضر (از سال ۱۳۰۵ ه.ش تا ۱۳۹۴ ه.ش)

۱۱	۴۰/۰	خدیدجه حکاک زاده یزدی بنت جعفر	۱۲ صفر ۱۴۱۳	۲۱ مرداد ۱۳۷۱	یزد	چهار سهم و نیم از شش دانگ دکان شعربافی در محله بازار نو	جهت ضمیمه و توسعه دادن خانه وقفی امام حسینی	عرفان فر، ج ۱، ۱۹۹-۲۰۰؛ آرشیو ۳۲۲.
۱۲	۵۳/۰	خدیدجه حمامی ابرنادآبادی بنت محمدعلی	۱۴۰۴ ربیع الثانی ۱۴۰۴	۱۳۶۳ ذی ۱۳۶۳	ابرنادآباد	سه دانگ مشاع باغ	برای روضه و تعزیه، اطعام در ماه صفر	عرفان فر، ج ۱، ۲۰۰.
۱۳	۴۱/۰	خدیدجه رضوی جوان بخت بنت سید حسین	۲۷ ربیع الاول ۱۳۹۹	۱۶ اسفند ۱۳۵۷	یزد	شش دانگ دکان با حق یک ناودان در بازارچه چهار سوق	مرمت و تعمیر حسینیه بزرگ فهادان، روضه خوانی و ذکر مصائب آل عبا	عرفان فر، ج ۱، ۲۰۳-۲۰۴.
۱۴	۲۸/۰	خدیدجه فلاحتی بنت هاشم	۱۴۰۶ محرم ۱۴۰۶	۱۳۵۸ ذی ۱۳۵۸	یزد	شش دانگ زمین	ساخت مسجد	عرفان فر، ج ۱، ۲۰۴.
۱۵	۳۱/۰	خیرالنساء بمانی خراتق بنت علی	۱۶ شعبان ۱۴۰۶	۱۳۶۵ عارذینبهشت ۱۳۶۵	یزد	شش دانگ یکباب خانه	مخارج مسجد اعظم کوی شهید بهشتی	عرفان فر، ج ۱، ۲۱۲.
۱۶	۵/۵	ذری بی رحیم پور بنت علی اکبر حسب الوکاله بانو شهربانو اسلام بنت حاج عباس	۱۵ ربیع الثانی ۱۴۰۹	۱۳۶۷ آذر ۱۳۶۷	یزد وکالت	شش دانگ خانه مخروبه	وقف مسجد محله اهرستان	عرفان فر، ج ۱، ۲۱۴.
۱۷	۶۰/۰	رباب شهابی هنزایی	۳۰ ذیحجه ۱۴۰۲	۲۶ مهر ۱۳۶۱	یزد	شش دانگ خانه	صرف امور مسجد صاحب الزمان	عرفان فر، ج ۱، ۲۱۶.
۱۸	۲۵/۰	رباب طه بنت سید محمد	۳ ربیع الاول ۱۴۰۹	۲۳ مهر ۱۳۶۷	یزد	شش دانگ خانه	افطاری ماه رمضان، برگزاری مجلس روضه خوانی در پنج شب ماه رمضان	عرفان فر، ج ۱، ۲۱۶-۲۱۷.
۱۹	۱۲۸/۰	رباب ظریف زاده بنت محمد	۱۸ شوال ۱۴۱۲	۱۲ اردیبهشت ۱۳۷۱	یزد	سه دانگ خانه با امتیازات آن	روضه خوانی در مسجد شیخداد و تعمیر مسجد مذکور و امور خیر دیگر	عرفان فر، ج ۱، ۲۱۷؛ آرشیو ۲۸۳.

زهرة چراغی و صفا زارع سنگدرازی ۱۹

عرفان فر، ج ۱، ۱۲۸.	افطاری ماه رمضان، تعزیه داری و روضه خوانی آل عبا، تعمیرخانه وقفی و در صورت خرابی مسجد مزبور، صرف ساخت مسجد یا خرج روضه خوانی شود	ششدانگ خانه با امتیاز کتور آب و برق	بزد	۳۱ شهریور ۱۳۶۱	۴ ذیحجه ۱۴۰۲	رباب میروکیلی بنت سیدعلی	۷۱/۰	۲۰
عرفان فر، ج ۱، ۲۱۸؛ آرشیو ۲۵۱.	توسعه مسجد قائمیه فهادان	ششدانگ خانه با امتیازات آن	بزد	۲۸ فروردین ۱۳۷۵	۱۶ دی ۱۴۱۶	ربابه آبشاهی مشاد بنت علی اکبر	۸۰/۰	۲۱
عرفان فر، ج ۱، ۲۱۹.	روشنای مسجد حاجی ابراهیم در محله دارالشفاء	نیم دانگ و یک هشتم دانگ دکان	بزد	۱۳۵ اردیبهشت ۱۳۵۸	۱۸ جمادی الثانی ۱۳۸۸	ربابه امین اشرفی بنت علی	۴۶/۰	۲۲
عرفان فر، ج ۱، ۲۲۰.	تعمیر و ساختمان کوچه خطیب برای سکونت امام جماعت مسجد محل مزبور یا آنکه اجاریه های آن را به امام مسجد بپردازند	ششدانگ خانه	بزد	۶ اسفند ۱۳۷۱	۳ رمضان ۱۴۱۳	ربابه بهابادی خلف باغی بنت حسین	۱۲۰/۰	۲۳
عرفان فر، ج ۱، ۲۲۰.	ساختمان مسجد حضرت امیر المومنین	چهار سم مشاع از ششدانگ زمین	بزد	۲۶ خرداد ۱۳۶۵	۷ شوال ۱۴۰۶	ربابه حکیمیان بنت محمد باقر	۷۳/۰	۲۴
عرفان فر، ۱۳۸۷: ج ۱، ۲۲۱.	برپای مجلس عزاداری در دهه اول محرم	یکدانگ مشاع خانه	تعمیر آباد	۲۴ مهر ۱۳۶۳	۲۰ محرم ۱۴۰۵	ربابه خیر اندیش بنت عباس	۵۱/۰	۲۵
عرفان فر، ج ۱، ۲۲۱.	وقف مسجد صاحب الزمان، نصفی حق الزمه امام مسجد و نصفی خرج مسجد مزبور	۳۵۰ متر زمین باغ و ساختمان با یک جره آب ملکی و دسترنج با اراضی تابعه	بزد	-	۲۸ جمادی الثانی ۱۴۰۴	ربابه دشتی رحمت آبادی بنت علی مهر علی	۸۵/۰	۲۶
عرفان فر، ۱۳۸۷: ج ۱، ۲۲۲-۲۲۱.	روضه خوانی در حسینه ابوالمعالی	سه دانگ مشاع خانه	بزد	۷ اردیبهشت ۱۳۶۱	۳ رجب ۱۴۰۲	ربابه رضایی ابوئی ابوالمعالی بنت غلامرضا	۸۲/۰	۲۷

۲۰ موقوفات زنان یزد از عصر پهلوی تا عصر حاضر (از سال ۱۳۰۵ ه.ش تا ۱۳۹۴ ه.ش)

عرفان فر، ج ۱، ۲۲۲	روضه خوانی در حسینیه اثنی عشر یا مسجد جامع گردفرامرزی	یک درب باغ، یک ساعت آب چاه سلطان آباد	گردفرامرزی	۲۲ آبان ۱۳۶۶	۰۱ اربع الاول ۱۴۰۸	ربابه سلطانی گردفرامرزی بنت محمدباقر گردفرامرزی	۱۳۷/ز	۲۸
عرفان فر، ج ۱، ۲۲۲-۲۲۳	عزاداری و روضه خوانی در ایام محرم و صفر، افطاری، امور مذهبی، مخارج حسینیه و امور خیریه و غیره	سیصد سهم از سهام شرکت چینی ایران و همه سهامهای آینده تا ابد	یزد	۲۷ فروردین ۱۳۸۱	-	ربابه منتظری بنت عبدالعلی	۵۷/ز	۲۹
عرفان فر، ج ۱، ۲۲۰-۲۲۱	به امام جماعت مسجد بزرگ کوچه بیوک برسد	سه دانگ مشاع باغ	یزد	۲۸ مرداد ۱۳۶۳	۱۷ رمضان ۱۴۰۴	ربابه خانم عرب مازار یزدی بنت ابوالقاسم	۴۷/ز	۳۰
عرفان فر، ج ۱، ۲۲۴	صرف مسجد صاحب الزمان خیرآباد شود	شش دانگ خانه	خیرآباد	۱ شهریور ۱۳۵۶	-	ربابه همتی و رضوان همتی اولاد عباس	۸۷/ز	۳۱
عرفان فر، ج ۱، ۲۴۴	افطاری در ماه رمضان و برپای روضه اباعبدالله	دو دانگ خانه و دو دست مشاع باغ	خیرآباد	۹ آذر ۱۳۶۵	-	رضوان بیگم حسینی بنت سید حسن	۸۳/ز	۳۲
عرفان فر، ج ۱، ۲۴۴	احداث وضوخانه و دستشویی در کنار مسجد و حسینیه عیش آباد	یک دانگ و ربع دانگ خانه	عیش آباد	۲۱ فروردین ۱۳۵۴	-	رضوان ارشادی بنت رضا	۸۶/ز	۳۳
عرفان فر، ج ۱، ۳۱۳	برپای عزاداری در ماه محرم و صفر، اطعام عزاداران، برپای عزاداری امام رضا، طبخ حلوا	یک خانه مسکونی، نیم مشاع زمین باغ مسجد	عیش آباد	۷ مرداد ۱۳۳۴	۳۰ صفر ۱۴۱۶	زهرا پارسائیان بنت استاد اصغر	۴۰/ز	۳۴
عرفان فر، ج ۱، ۳۱۵	جهت ساختمان و توسعه مسجد امام حسن (ع)	شش دانگ باغ	رحیم آباد	۴ مرداد ۱۳۶۷	۹ ثور ۱۴۰۸	زهرا طامهری بنت غلامحسین	۱۰/ز	۳۵
عرفان فر، ج ۱، ۳۱۶	جهت احداث حسینیه فهادان و سایر احداثات بعدی، برگزاری مجلس عزاداری در ماه محرم و صفر	شش دانگ خانه به انضمام کنتور آب و برق	یزد	۱۰ آبان ۱۳۶۷	-	زهرا مرشد بنت حسین	۴۱/ز	۳۶

زهره چراغی و صفا زارع سنگدرازی ۲۱

۳۷	۴/ز	زهره مشتاقیان بنت سید عباس	-	۱۳۷۹ دی ۲۹	یزد	دو دانگ دکان	به امام جماعت مسجد شبخداد بپردازند	عرفان فر، ج ۱، ۳۱۶: آرشیو ۲۲۹.
۳۸	۹/ز	زهره هدایت بنت علی اکبر	۹ رجب ۱۴۰۳	۳۳ دیبهشت ۱۳۶۳	یزد	ششدانگ زمین	احداث مسجد حضرت ابوالفضل	عرفان فر، ۱۳۸۷: ج ۱، ۳۱۶.
۳۹	۲۲/ز	زیور الوان فروش	۱۷ محرم	۱۳۶۳ آبان	یزد اقرارنامه	۱۰۵ سهم از کارخانه درخشان و پنج سهم از کارخانه اقبال یزد	وقف حضرت سیدالشهدا	عرفان فر، ۱۳۸۷: ج ۱، ۳۳۰.
۴۱	۲۸/سن	سکینه بیگم حیدری بنت سید محمدعلی	۳ جمادی الثانی ۱۴۱۵	۱۳۳۳ آذر ۱۳	یزد	ششدانگ مغازه با امتیازات آن	پرداخت هزینه های روشنایی و سوخت برای گرم و سرد کردن مسجد حضرت پیغمبر (ص) و دستمزد و حق الزمه امام مسجد	عرفان فر، ج ۱، ۳۲۸: آرشیو ۲۵۳.
۴۲	۵۶/و	سکینه حجازی نژاد بنت حسن آقا	-	۴ بهمن ۱۳۷۸	یزد	یکدانگ و نیم مشاع خانه	به امام مسجد قل هو اللهی داده شود	عرفان فر، ج ۱، ۳۲۸-۳۲۹: آرشیو ۲۲۸.
۴۳	۴۲/و	سکینه دهقان بنادکی بنت عبدالرضا	۲ شعبان ۱۴۰۸	۲ آذر و ۲۷ آذر ۱۳۶۷	یزد	ششدانگ خانه	صرف حسینه و مجالس روضه خوانی و غیره	عرفان فر، ج ۱، ۳۳۲.
۴۴	۲۰/و	سکینه فاضلی بنت سید ابوالقاسم	۱۸ جمادی الثانی ۱۴۰۲	۴ آذر و ۲۱ آذر ۱۳۶۱	یزد	ششدانگ دو باب مغازه	تعمیرات و روشنایی و سایر امور مربوط به بقعه شاهزاده فاضل	عرفان فر، ج ۱، ۳۳۳.
۴۶	۵۰/خ	سکینه و فاطمه محمدرضائی بنات محمد وارث خدیجه متوسل المهدی	-	۱۷ خرداد ۱۳۸۶	یزد ورق	نیم دانگ مشاع خانه به انضمام اقرارنامه خدیجه متوسل المهدی	توسعه حسینه سیدالشهداء معروف به حسینه قائمیه	عرفان فر، ج ۱، ۳۳۴ اداره اوقاف شهرستان یزد، [کلاس، خ/۵۰]
۴۷	۹۲/سن	سکینه منصوری طالبی بنت محمد	۲۸ ذیحجه ۱۴۰۰	۱۶ مهر ۱۳۵۹	یزد	ششدانگ زمین	طبخ آش و حلوا، برپای عزاداری اباعبدالله در ماه محرم و صفر، تعزیه و روضه خوانی علی بن ابیطالب در شبهای احیا ماه رمضان	عرفان فر، ج ۱، ۳۳۴-۳۳۵.

۲۲ موقوفات زنان یزد از عصر پهلوی تا عصر حاضر (از سال ۱۳۰۵ ه.ش تا ۱۳۹۴ ه.ش)

۴۸	۶۲/ص	سکینه میرجلیلی بنت حاجی محمدعلی	۱۶رمضان ۱۴۰۲	۱۷ تیر ۱۳۶۱	یزد	اورد آباد	ششداگ دو باب باغ	افطاری و سایر خیرات و میرات، مخارج امام مسجد حاجی نصیر	عرفان فر، ج ۱، ۳۳۵
۴۹	۷/ص	صباغ نژاد بنت جواد	۱۳ رجب ۱۴۱۱	۲۰ بهمن ۱۳۶۹	یزد	یزد	ششداگ خانه با امتیازات	برپای روضه و تعزیه در دهه اول ماه محرم و پذیرای	عرفان فر، ج ۱، ۳۵۲
۵۰	۳۷/ص	صغری گل بغداد آباد بنت رمضان	۲۸ جمادی الثانی ۱۴۰۶	۱۹ اسفند ۱۳۶۴	یزد	یزد	ششداگ زمین	جهت ساختمان حسینیه ابوالفضل (ع)	عرفان فر، ۱۳۸۷: ج ۱، ۳۵۴: آرشیو ۳۰۲
۵۱	۳۳۹/م	طاهره بابایی زارچ بنت حسین و بانو معصومه کریمی زارچی بنت سید حسن	۱۴۱۳ صفر	۱۰ مرداد ۱۳۷۱	زارچ	زارچ	چهار دانگ مشاع خانه بالمنصفه	جهت مسجد جامع زارچ (حسینیه بزرگ زارچ)	عرفان فر، ج ۱، ۳۵۶-۳۵۷
۵۲	۲۱/ط	طوبی الوان ساز یزدی بنت حاجی محمود	۵ رجب ۱۴۱۱	۲ بهمن ۱۳۶۹	یزد	یزد	ششداگ خانه با امتیازات	مجلس عزاداری به مدت پنج روز یا شب از ماه محرم و صفر	عرفان فر، ج ۱، ۳۵۷: آرشیو ۳۱۰
۵۳	۲۵/خ	ظریف زاده بنت محمد	-	۳۰ مهر ۱۳۷۹	یزد	یزد	سه دانگ خانه	توسعه ساختمان مسجد شیخداد	عرفان فر، ج ۱، ۳۵۸
۵۴	۴۴/خ	فاطمه میرجلیلی حسب الوکاله خدیجه میرجلیلی بنت حسن	-	۱۶ خرداد ۱۳۷۹	یزد وکالت	یزد	یکباب زمین	جها ساخت آشپزخانه حسینیه سجادیه بنام شهید احمد میرحسینی	عرفان فر، ج ۲، ۶۷۷
۵۵	۵۵/ف	فاطمه جان سلطان بنت حسین زوجه حسین اکبر	اربع الثانی ۱۳۷۹	۱۳۵۶ فروردین	گردفرمز	گردفرمز	یک ساعت میاه چاه ژرف سلطان آباد با اسباب و موتور خانه	روضه خوانی در ماه محرم یا صفر در حسینیه کلک گردفرمز	عرفان فر، ج ۲، ۴۵۹

زهرة چراغی و صفا زارع سنگدرازی ۳۳

۵۶	۳۳/ف	فاطمه انتظاری بنت محمد	شعبان ۱۴۱۴	۱۳۷۲	۲۵ دی ۱۳۷۲	شش‌دانگ زمین	احداث خانه و منافع آن را صرف برپای روضه خوانی و پذیرای به مدت چهارده، صرف مرمت خانه مورد موقوفه، توسعه ساختمان، استهلاک وسایل روضه خوانی و سایر امور مذهبی و آموزش قرآن و غیره	عرفان فر، ج ۲، ۴۵۴
۵۷	۷۰/ف	فاطمه جان واحد العین صدرآبادی بنت غلام	۱۰ ذی‌قعدة ۱۴۱۸	۱۸ اسفند ۱۳۷۶	۲۵ دی ۱۳۷۶	شش‌دانگ دانگ یک دستگاه پیکان سواری تاکسی مدل ۷۳	پنج شب روضه خوانی اباعبدالله، برپای مراسم زیارت عاشورا، اطعام حاضرین در دهه اول محرم، برپای جشن میلاد اباعبدالله و ابوالفضل (ع) در شبهای سوم و چهارم ماه شعبان، برپای مجلس روضه خوانی در ماه رمضان در مسجد بقیة الله، افطاری در ماه رمضان به مدت پنج شب به فقرا و مستمندان محله مذکور	عرفان فر، ۱۳۸۷: ج ۲، ۴۶۰
۵۸	۶۶/ف	فاطمه مقدر حیدری یزد بنت محمدجواد	۳ ربیع الاول ۱۴۱۳	۱۰ شهریور ۱۳۷۱	۲۵ دی ۱۳۷۱	سه دانگ مشاع خانه	تشکیل جلسه تعلیم قرآن برای مرد و زن و کودک	عرفان فر، ج ۲، ۴۷۷
۶۰	۳۴/ف	فاطمه سلمانی زارچی بنت محمدحسین	۱۴۱۵ ذی‌قعدة	۱۹ فروردین ۱۳۷۴	نصرآباد	شش‌دانگ خانه با امتیازات	صرف احداث مسجدالزهرا	عرفان فر، ج ۲، ۴۷۴؛ آرشيو ۲۵۲
۶۱	۲۹/ف	فاطمه سالار کسنویه بنت صادق	۲ ذیحجه ۱۴۰۷	۸ مرداد ۱۳۶۶	۲۵ دی ۱۳۶۶	دو دانگ باغ	افطاری در شبهای جمعه ماه رمضان به افراد فقیر و سید	عرفان فر، ج ۲، ۴۷۱
۶۲	۲/ق	قمرالاولان فروش بنت علامرضا	۲۸ شعبان ۱۴۰۷	۱۷ دیبهشت ۱۳۶۶	۲۵ دی ۱۳۶۶	نود و نه سهم از سهام کارخانجات درخشان یزد و سود متعلقه سهام مزبور الی الابد، به انضمام کلیه سهام آینده	هزینه های مسجد امام خمینی، افطاری نمازگزاران در ماه رمضان	عرفان فر، ج ۲، ۴۸۳
۶۵	۱۸۹/م	مروارید جوکار بنت رجبعلی	-	۲۷ اسفند ۱۳۶۵	بیرآباد	یک درب باغ قاضی و بیست و نه جره و نیم میاه قنات اهرستان	تعزیه داری اباعبدالله در ماه آبان	عرفان فر، ج ۲، ۶۴۶

۲۴ موقوفات زنان یزد از عصر پهلوی تا عصر حاضر (از سال ۱۳۰۵ ه.ش تا ۱۳۹۴ ه.ش)

دفتراستناد رسمی ۴۲ اشکاذر(۱۰/۰۵/۱۰) ج ۱۵، ۱۳۷۱ سردفتر، شماره ۴۸۰۶، ص ۶۲	وقف مسجد جامع زارج (حسینیه بزرگ زارج) و توسعه آن	چهار دانگ مشاع خانه	زارج	۱۰ مرداد ۱۳۷۱	۱	معصومه کریمی زارچی بنت سیدحسن و طاهره بابادی زارج بنت حسین	۶۶
عرفان فر، ۱۳۸۷: ج ۲، ۶۵۴	به مصرف مسجد ابعبدالله (ع) در بلوار دهه فجر شود	سه دانگ مشاع خانه	یزد	تأذیر ۱۳۸۳	۲۸ ربیع الاول ۱۴۱۴	معصومه نمکی آبشوری بنت علی	۶۷ ۳۳۰/م
عرفان فر، ج ۱، ۳۵۳	برپای مجلس عزاداری در ماه محرم یا صفر و یا یکی از ماههای سال	چهار دانگ مشاع خانه	یزد	۳۰ مرداد ۱۳۷۲	۱	معصومه علیچی بنت عبدالرسول	۶۸ ۴۸۳/م
عرفان فر، ج ۲، ۴۵۵	جهت ساختمان و تعمیر و آب و برق و فرش و حق الامامه مسجد حضرت امیرالمومنین واقع در محله دیوار بلند	دو دربند مغازه که جمعاً شامل پنج باب مغازه می شود.	یزد	۸همن ۱۳۶۵	جمادی الثانی ۱۴۰۵	ملوک دهقان منشادی بنت سیدعلی	۶۹ ۹۸/ش
عرفان فر، ج ۲، ۶۵۴	برپای پنج روز عزاداری ابعبدالله در ایام عاشورا و طلاب علوم دینی	شش دانگ خانه	یزد	۲۲ اسفند ۱۳۶۳	۷ ذیحجه ۱۴۱۴	ملوک خانم کسمانیان بنت محمد	۷۰ ۳۳۲/م
دفتراستناد رسمی ۱۰۶، (۱۳۹۲/۰۹/۱۹)، ج ۱۶، شماره ۳۷۴۹، ص ۱۳۹- ۱۴۲ اداره اوقاف شهرستان یزد، [کلاس م/۲۰۰]	جهت سکونت امام جماعت وقت مسجد النبی در همان محله یا به اشخاص واجد صلاحیت برسد، برگزاری مراسم های حضرات معصومین، نیازهای عام المنفعه پسندیده، نیازهای جامعه و مذهب.	شش دانگ خانه به مساحت هشتاد و یک متر و شصت و پنج دسیمتر مربع	یزد	۱۸ آذر ۱۳۹۲	۲۳ جمادی الثانی ۱۴۱۴	منور هادی پور علی آبادی فرزند اسدالله	۷۱ ۱
عرفان فر، ج ۲، ۶۷۱	اضافه کردن خانه مزبور به مسجد نمک کوب و ساختمان آن	شش دانگ خانه	یزد	۱۷ آذر ۱۳۷۲	۱	نصرت بیله ور بنت غلامحسین	۷۲ ۴۷/م

در این دوره نیز اهداف مذهبی به مانند دوران قبل ولی با گستردگی و تحول و نوع-
آوری بیشتری همچنان در اولویت تمام وقف نامه ها می باشد.
در این دوره رقبات وقف در کلبه حدود ۱۷ مورد امور مذهبی، که از این تعداد:

زهرة چراغی و صفا زارع سنگدرازی ۲۵

- ۳۵ مورد در حدود ۲۹/۹۱ درصد به مصرف ساخت مسجد و تمام تاسیسات، مستحدثات و مخارج و هزینه‌های ضروری مربوط به آن
- ۱۹ مورد در حدود ۱۶/۲۳ درصد به مصرف برپای روضه خوانی
- ۱۰ مورد در حدود ۸/۵۴ درصد به مصرف برپای عزاداری
- ۸ مورد در حدود ۶/۸۳ درصد به مصرف پرداخت حقوق موذن، خادمان و امام مسجد یا محله و سایر امور رفاهی آنها
- ۷ مورد در حدود ۵/۹۸ درصد به مصرف احداث حسینیه و تمام مستحدثات مربوط به آن
- ۶ مورد در حدود ۵/۱۲ درصد به مصرف اطعام در ایام خاص چون ماه صفر
- ۵ مورد در حدود ۴/۲۷ درصد به مصرف طبخ حلوا و آش و پذیرایی
- ۵ مورد در حدود ۴/۲۷ درصد به مصرف برپایی تعزیه
- ۵ مورد در حدود ۴/۲۷ درصد به مصرف سایر امور خیریه و عام‌المنفعه برحسب نیازهای جامعه و مذهب
- ۴ مورد در حدود ۳/۴۱ درصد به مصرف سایر امور مذهبی چون برپای زیارت عاشورا، قرائت و تعلیم قرآن، جلسات مذهبی، فرهنگی برای عموم و اختصاص مکانی برای این مراسم ها
- ۳ مورد در حدود ۲/۵۶ درصد به مصرف نگهداری، تعمیر و توسعه رقبات وقف
- ۲ مورد در حدود ۱/۷۰ درصد به مصرف برپای جشن میلاد ائمه اطهار و سایر مراسمات حضرت معصومین
- ۱ مورد در حدود ۰/۸۵ درصد به مصرف برپای اذان
- ۱ مورد در حدود ۰/۸۵ درصد به مصرف احداث خانه و مرمت و توسعه آن
- ۱ مورد در حدود ۰/۸۵ درصد به مصرف بقعه شاهزاد فاضل یزد
- ۱ مورد در حدود ۰/۸۵ درصد به مصرف بستگان فقیر
- ۱ مورد در حدود ۰/۸۵ درصد به مصرف ذکر مصائب آل عبا
- ۱ مورد در حدود ۰/۸۵ درصد به مصرف وقف سیدالشهداء
- ۱ مورد در حدود ۰/۸۵ درصد به مصرف طلاب علوم دینی

۲۶ موقوفات زنان یزد از عصر پهلوی تا عصر حاضر (از سال ۱۳۰۵ ه.ش تا ۱۳۹۴ ه.ش)

می‌رسیده است که از میان ۸۹ سند وقف زنان مسلمان به دست آمده و مطالعه شده از این دوره، ۷۲ سند در حدود ۸۰/۸۹ درصد بهای امور اختصاص یافته است.

۲.۱.۷ مصافع‌المنفعه

موقوفاتی که در راستای مصارف عام‌المنفعه توصیه و هزینه گردیده است به شرح ذیل در جدول شماره‌ی (۴) نشان داده شده است.

جدول شماره (۴)

ردیف	کلاس	ناو واقف	تاریخ وقفا		محل وقوع	موارد وقف	موارد مصرف	ارجاع
			ه.ق	ه.ش				
۱	۲۷/ر	ربابه میرجلیلی بنت استاد علی	۷ جمادی الاول ۱۴۰۶	۲۸ دی ۱۳۶۴	ابرندآباد	نصف قفیز باغ سکنايي مجرالکل و مشجر الکل	حوزه‌ی علمیه ابرندآباد یا استان یزد	عرفان فر، ج ۱، ۱۳۸۷، ج ۱، ۲۲۳
۲	۲۱/ف	سکینه احمد بنت میرزا احمد احمدی مشهور به دلال و بی بی فاطمه موسوی یزدی	ذیحجه ۱۴۰۲	-	یزد	بیست و چهار سهم خانم موسوی و نه سهم خانم احمدی از کل سهم کارخانه رسیدگی و بافندگی درخشان یزد	مخارج و هزینه‌های آب انبار سید الصحراء، برای تعزیه‌ی اباعبدالله	عرفان فر، ج ۱، ۳۲۷- ۳۲۸
۳	۹۱/ش	سکینه گیوه کش رفسنجانی بنت اصغر	-	۱۰ ذیحجه ۱۳۸۲	یزد	شش‌دانگ خانه با امتیازات آن	برای مجلس عزاداری ایام فاطمیه، تهیه جهیزه دختران بی‌بضاعت سیده و غیره	عرفان فر، ج ۱، ۳۳۴
۴	۲۸/ف	فاطمه شیرزادبان بنت محمد	۲۸ صفر ۱۴۰۶	-	گردرآموز	یک قفیز باغ مشجرالکل و میچدر المقام	مصرف خیریه عام المنفعه مثل برای مجالس روضه خوانی، عروسی مستضعفین، مرمت ساختمانها و راههای خیریه و برای جلسه احکام دین و تجوید.	عرفان فر، ج ۲، ۴۷۴
۵	-	فاطمه نساء حاجی کریم میبدی بنت بمانعلی	-	۱۶ ذی ۱۳۹۱	یزد	یک دانگ خانه به مساحت یکصد و هشتاد متر مربع با امتیازات	به نام حضرت زینب (س) وقف عام شد. با ایجاد فرهنگسرای تخصصی امام مهدی(ع)	دفتر اسناد رسمی ۱۰۶ یزد، شماره ۲۷۹۱

زهره چراغی و صفا زارع سنگدزازی ۲۷

۹	۱۰/۷	قمرهمدان بنت میرزا نصرالله	۱۶ خرداد ۱۳۳۳ ۲۶ شهریور ۱۴۱۴	۲۹	ششدانگ خانه با امتیازات	برپای روضه خوانی اباعبدالله، اطعام عزداران در بیستم ماه صفر و مخارج ازدواج جوانان محتاج	عرفان فر، ج ۲، ۴۸۴.
>	۲۷/۴	ملوک باقری فهرچی بنت جواد	۱ ۱۳ خرداد ۱۳۳۳	۳۰	شصت سهم از ۹۳۶۰ سهم ششدانگ جدول قنات فهرج، با حقوق چاه حفر شده به حاجی قنات	به مصرف هرگونه امور خیر	عرفان فر، ج ۲، ۶۵۴.

بررسی موقوفات زنان این دوره نشان می‌دهد که بخشی از رقبات وقف با وجود حفظ رویکردهای مذهبی به مصرف ایجاد و نگهداری بناهای عام‌المنفعه و دیگر امور خیریه با کارکردهای اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی می‌رسیده است.

در این دوره رقبات وقف در کلبه حدود ۱۵ مورد امور خیریه و عام‌المنفعه، که از این تعداد:

- ۲ مورد در حدود ۱۳/۳۳ درصد به مصرف برپای مجلس روضه خوانی
- ۲ مورد در حدود ۱۳/۳۳ درصد به مصرف مخارج و برپای عروسی مستضعفین و جوانان بی بضاعت
- ۱ مورد در حدود ۶/۶۶ درصد به مصرف حوزه‌ی علمیه یزد یا یکی از قراء یزد
- ۱ مورد در حدود ۶/۶۶ درصد به مصرف آب انبار و سایر مخارج ضروری مربوط به آن
- ۱ مورد در حدود ۶/۶۶ درصد به مصرف برپای تعزیه
- ۱ مورد در حدود ۶/۶۶ درصد به مصرف برپای مجلس عزادای در ایام فاطمیه
- ۱ مورد در حدود ۶/۶۶ درصد به مصرف مرمت راهها و ساختمان‌های خیریه، تعمیر کوچه یا محله
- ۱ مورد در حدود ۶/۶۶ درصد به مصرف برپای جلسه احکام دین و تجوید
- ۱ مورد در حدود ۶/۶۶ درصد به مصرف وقف عام
- ۱ مورد در حدود ۶/۶۶ درصد به مصرف ایجاد فرهنگسرای تخصصی برای امور فرهنگی
- ۱ مورد در حدود ۶/۶۶ درصد به مصرف اطعام عزاداران
- ۱ مورد در حدود ۶/۶۶ درصد به مصرف تهیه جهیزیه برای دختران بی بضاعت

۲۸ موقوفات زنان یزد از عصر پهلوی تا عصر حاضر (از سال ۱۳۰۵ ه.ش تا ۱۳۹۴ ه.ش)

- ۱ مورد در حدود ۶/۶۶ درصد به مصرف هرگونه امور خیریه می‌رسیده است که از میان ۸۹ سند زنان مسلمان مطالعه شده از این دوران، تعداد ۷ سند در حدود ۷/۸۶ درصد به این اموراخصاص یافته است.

۳.۱.۷ اسناد متفرقه موقوفات زنان

در این دوره به مانند دوران قبل علاوه بر وجود اسنادی که در آن افرادی تحت عنوان حسب‌الوکاله، حسب‌الوصایه، مبیعه، مصالحه، ورثه و حتی تحت عنوان اقرارنامه اقدام به وقف رقباتی نموده‌اند. تعدادی سند وقف نیز در اداره اوقاف یزد به دست آمده است که چون بانی وقف و برخی رقبات و موارد مصرف آنها مشخص نشده است و حتی دارای سند وقفی نیز نمی‌باشند ولی از ابتدا به عنوان وقف به امور خیریه می‌رسید است به تصویب اداره تحقیق اداره اوقاف یزدگواهی مصرف به آنها داده شد که همچنان به مصرف وقف برسد. در این دوره تعداد ۱۰ مورد سند که دراینمونه اسناد نیز، رقبات وقف در کلبه حدود ۹ مورد امور مذهبی و عام‌المنفعه، که از این تعداد:

- ۴ مورد در حدود ۴۰ درصد به مصرف طبخ آش و حلوا در ماه‌های محرم و صفر
  - ۱ مورد در حدود ۱۰ درصد به مصرف روضه‌خوانی زنانه در دهم محرم
  - ۱ مورد در حدود ۱۰ درصد به مصرف روشنایی حسینیه سیف ابرندآباد
  - ۱ مورد در حدود ۱۰ درصد به مصرف افطاری
  - ۱ مورد در حدود ۱۰ درصد به مصرف برگزاری مراسم شبهای قدر
  - ۱ مورد در حدود ۱۰ درصد به مصرف اطعام فقرا و مساکین
- می‌رسیده است. موقوفاتی که با عنوان اسناد متفرقه در راستای مصارف مذهبی و عام‌المنفعه توصیف و هزینه گردیده به شرح ذیل در جدول (۵) نشان داده شده است.

جدول شماره «۷»

ارجاع	موارد مصرف	موارد وقف	محل وقوع	تاریخ وقف		ناو واقف	کلاسه	ردیف
				ش.ه	ه.ق			
اداره تحقیق اوقاف شهرستان یزد، [کلاسه ش-۹] شماره ۱۴۳	به مصرف طبخ حلوا	-	یزد گراهی مصرف	۲۲ شهریور ۱۳۸۰	۱	شهربانو	ش-۹	۱
اداره تحقیق اوقاف شهرستان یزد، [کلاسه ع-۹۰] شماره ۲۲	برپای روضه خوانی زنانه در روز دهم محرم	یک درب باغ تحت پلاک شماره ۱۲۹۱۹-۸ بخش ۸ یزد	یزد گراهی مصرف	۱۸ خرداد ۱۳۸۱	۱	عمه بیگم	ع-۹۰	۲
اداره تحقیق اوقاف شهرستان یزد، [کلاسه پرونده، ۱۱۷۶-۹۳]	طبخ آش محرم و صفر	-	زارج گراهی مصرف	۱۲ تیر ۱۳۹۳	۱	فاطمه بیگم (فاقد وقفنامه)	ف-۳۴	۳
اداره تحقیق اوقاف شهرستان یزد، [کلاسه پرونده، ۹۱-۲۰]	طبخ آش ماه محرم و صفر	-	زارج گراهی مصرف	۲۰ اردیبهشت ۱۳۹۱	۱	فاطمه خانم (فاقد وقفنامه)	ف-۲۵	۴
اداره تحقیق اوقاف شهرستان یزد، [کلاسه پرونده، ۱۱۸۴-۹۳]	به مصرف خیرات و مبرات برسد	-	یزد گراهی مصرف	۱۲ تیر ۱۳۹۳	۱	فاطمه خانم (فاقد وقفنامه)	ف-۱۰	۵
اداره تحقیق اوقاف شهرستان یزد، [کلاسه پرونده، ۱۵۴۰-۹۳]	به مصرف روشنائی حسینیه سیف ابرندآباد برسد	-	ابرندآباد	۱۲ مرداد ۱۳۹۳	۱	فاطمه نازنین	ف-۷۵	۶

۳۰ موقوفات زنان یزد از عصر پهلوی تا عصر حاضر (از سال ۱۳۰۵ ه.ش تا ۱۳۹۴ ه.ش)

			گراهی مصرف					
اداره تحقیق اوقاف شهرستان یزد، [کلاسه، ک-۸]	افطاری	-	یزد گراهی مصرف	۲۰ اسفند ۱۳۸۱	-	کبری خانم (فاقد وقفنامه)	۸-۷	۷
اداره تحقیق اوقاف شهرستان یزد، [کلاسه، م-۳۰۰] شماره ۲۳	طبخ آش	-	- گراهی مصرف	۲ تیر ۱۳۸۹	-	مریم خانم (فاقد وقف نامه)	۳۰۰-۹	۸
اداره تحقیق اوقاف شهرستان یزد، نامه شماره ۱۵۷۴۸	به مصرف برگزاری شبهای قدر	-	- گراهی مصرف	۳۱ شهریور ۱۳۸۷	-	منور خانم (فاقد وقفنامه)	-	۹
اداره تحقیق اوقاف شهرستان یزد، [کلاسه، م/۸۱] شماره ۷	اطعام	-	- گراهی مصرف	۲۰ اسفند ۱۳۸۱	اول صفر ۱۴۱۳	ملا سکیته (فاقد وقفنامه)	۸۱/۹	۱۰

از میان ۸۹ سند وقفی زنان مسلمان به دست آمده و مورد مطالعه از این دوره، تعداد ۱۰ سند در حدود ۱۱/۲۳ درصد به این امور اختصاص یافته است.
نکته قابل توجه در این دوره کسر و اختصاص بخشی از منافع رقبات وقف به مانند دوران قبل به اصطلاح به عنوان حق التولیه، وجوهات دیوانی یا عوارض دیوانی، نفقه الفئات، حق النظاره، مال الاجاره و دیگر مخارج ضروری، تعمیرات و توسعه رقبات موقوفه می باشد که در وقفنامه ها ذکر شده است.

ردیف	مصارف	تعداد	درصد
۲	موارد مصرف وقفنامه‌های زنان مسلمان کل دوره‌ی مورد بررسی	128	94/11
۱	مصارف مذهبی وقفنامه‌های زنان مسلمان کل دوره‌ی مورد بررسی	108	۸۴/۳۷
۲	مصارف عام المنفعه وقفنامه‌های زنان مسلمان کل دوره‌ی مورد بررسی	10	۷/۸۱
۳	مصارف وقفی وقفنامه‌های که فاقد سند وقفی می باشند	10	۷/۸۱
۴	جمع کل	128	۱۰۰ درصد

۸. نتیجه‌گیری

بررسی موقوفات زنان یزد در بازه‌ی زمانی مورد مطالعه نشان می‌دهد که: زنان یزد در این دوره نیز همانند شهرهای دیگر با به دست آوردن جایگاه اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و حتی سیاسی در خارج از خانه - در پی تحول کشور با روی کار آمدن حکومت پهلوی به جای قاجار و تشکیل مجلس، ایجاد وزارتخانه‌ها و ادارات به سبک غربی و مدرن و تحولات گسترده‌ی که در جامعه‌ی ایران صورت گرفت - در زمینه وقف نیز چون دیگر عرصه‌ها فعالیت داشته‌اند و در هر دو دوره با هدف رشد علمی و فرهنگی و آبادانی شهر یزد، ساخت بناهای عام‌المنفعه و از همه مهمتر از جنبه مذهبی آثار خیر زیادی را از خود بر جای گذاشتند که از مطالعه آنها نکات متعدد اجتماعی، ادبی، اخلاقی، مذهبی - عرفانی و پاره‌ی نکات دیگر برداشت می‌شود. بررسی اسناد وقفی به دست آمده نتایج نشان می‌دهد: که میزان مشارکت زنان یزدی در امر وقت در عصر پهلوی اول چشمگیر نبوده است. چرا که در این دوره با وجود رشد و توسعه اقتصادی، اجتماعی و سیاسی، املاک وقفی توسط رضا شاه غصب و توسط دولت مورد دخل و تصرف قرار گرفت و موقوفه‌خواری رواج پیدا کرد که این امر باعث مخفی ماندن موقوفات و در نتیجه عدم اعتماد مردم نسبت به وقف و میزان موقوفات اموال گردید و با وجود اقدامات محمدرضا پهلوی با تاسیس بنیاد خیریه پهلوی و اختصاص این اموال به امور خیر و ساخت بناهای عام‌المنفعه باعث تاثیر مثبت و جلب اعتماد دوباره‌ی مردم به امر وقف نشد. چرا که در این دوره اداره اوقاف نیز به وظایف خود عمل نمی‌کرد و موقوفه‌ها به حال خود رها شده بود. با این حال می‌توان گفت که اسناد وقفی به دست آمده از این دوران، همگی مربوط به دوره‌ی دوم پهلوی یعنی بعد از سال ۱۳۲۰ه.ش می‌باشد.

با وجود آنکه از اسناد وقفی می‌توان برداشت کرد که همه اقشار زنان یزد در امر وقف مشارکت داشته‌اند اما اکثر واقفان در این دوره افراد متمول جامعه بودند که اقدام به وقف اموال خود می‌کردند. ولی در دوره‌ی انقلاب اسلامی با توجه به تحولات عظیم سیاسی که در پی تبدیل حکومت از سلطنت به جمهوری اسلامی شیعه رخ داد، باعث شد که در زمینه وقف نیز تحول و نوع‌آوری چشمگیری ایجاد شود و همان طور که اشاره شد در این دوره اداره اوقاف و امور خیریه به وقف و موقوفات توجه زیادی نشان داد و با مشارکت روحانیون و تشویق علما به تقویت و رشد وقف باعث شد که موقوفات گسترش چشمگیری در این دوره پیدا کند. زنان نیز در این دوره نقش پر رنگتر و چشمگیرتری را در امر وقف ایفا کردند. به خصوص زنان متمول جامعه که رقبات قابل توجهی را به امر وقف ارائه دادند که این امر هم جایگاه اجتماعی آنها و هم استقلال مالی آنها را نشان می‌دهد.

همچنین موقوفات در این دو دوره در زمینه رقبات وقف و موارد مصرف تفاوت چشمگیری یافته بود و از تنوع بیشتری برخوردار شده بود که این امر هم به دغدغه‌ها و نیازهای جامعه در هر دوره بر می‌گردد و هم انگیزه واقفان را از امر وقف نشان می‌دهد. برای مثال با اینکه رقبات وقف در دوره‌ی پهلوی به زمین، خانه، باغ و قنات منتهی می‌شد، ولی در موارد مصرف تا حدودی تحولاتی را به خود اختصاص داده بود که این امر به تغییر و توسعه اوضاع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی و مدرنیزه شدن ایران بر می‌گشت. هر چند جنبه مذهبی امر همچنان به قوت خود باقی بود و در اولویت اول تمام وقف‌نامه‌ها قرار داشت، ولی تحولاتی را نیز در زمینه‌ی تعلیم و تربیت با ساخت مدارس و در امر بهداشتی - درمانی با ساخت بیمارستان، زایشگاه، درمانگاه و در زمینه‌ی فقرزدائی با ساخت دارالایتم شاهد هستیم.

در دوره‌ی انقلاب اسلامی تا عصر حاضر در زمینه رقبات وقف و موارد مصرف تحول و نوع‌آوری عظیمی صورت گرفت که هفت فقره سند وقفی این دوره که توسط واقفان متمول جامعه وقف امور مذهبی و خیریه شد، نشان از این تحول و گستردگی وقف در این دوره می‌دهد. موارد مصرف در این دوره اکثراً به امور مذهبی اختصاص می‌یافت که در امور مذهبی نیز تحول چشمگیری می‌بینیم. چنان که بیشتر رقبات به مصرف ساخت و تعمیر و توسعه مسجد، حسینیه و سایر امور مذهبی می‌رسید و در زمینه عام‌المنفعه به مرمت و توسعه راهها، ساختمانهای خیریه، تعمیر محله و کوچه، توسعه‌ی حوزه‌ی علمیه

یزد، توسعه‌ی قراء یزد، احداث فرهنگسرای مذهبی و حتی تهیه جهیزیه و تشکیل مراسم عروسی برای دختران بی‌بضاعت و اطعام فقرا و مساکین می‌رسید.

از بررسی مجموعه اسناد به دست آمده از اداره اوقاف یزد، مرکز اسناد ملی یزد، کتب عرفان فر، سلیمانی و... چنین بر می‌آید، که از کل ۱۲۸ سند وقف زنان مسلمان در یزد از عصر پهلوی تا عصر حاضر، تعداد ۱۰۸ سند یعنی حدود ۸۴/۳۷ درصد در بازه‌ی زمانی مورد بررسی به امر مذهبی اختصاص یافته بود و تعداد ۱۰ سند وقفی یعنی حدود ۷/۸۱ درصد به امور غیر مذهبی به خصوص امور اجتماعی - فرهنگی، عام المنفعه، مسئله فقرزدائی و آبادانی جامعه مربوط می‌شد و تعداد ۱۰ سند متفرقه‌ی بدون سند وقفی یعنی حدود ۷/۸۱ درصد که از سوی اداره تحقیق اوقاف شهرستان یزد گواهی مصرف به آنها داده شد که همچنان به مصرف وقف برسد که از بررسی این اسناد می‌توان به انگیزه واقفان در امر وقف در هر دوره نیز پی برد.

کتاب‌نامه

- آبراهامیان، یرواند (۱۳۸۹)، *تاریخ ایران مدرن*، ترجمه محمدابراهیم فتاحی، تهران: نشر نی، چاپ چهارم.
- سجادی، احمد (۱۳۹۰)، «آثار اجتماعی وقف اسلامی در ایران (قسمت اول)»، فصلنامه فرهنگی، تحقیقی، اجتماعی، تاریخی»، تهران: *سازمان اوقاف و امور خیریه*، ۱۹ (۷۵)، ص ۵۲-۸۴.
- سلیمانی، سعید؛ گل بخش، محمدحسین (بی تا)، *موقوفات یزد*، ج ۴: ج ۱-۲-۳-۴، یزد: مرکز یزد شناسی کتابخانه وزیری.
- عرفان فر، محمدجواد (۱۳۸۷)، *فهرست اسناد موقوفات ایران: شهرستان یزد و حومه*، ج ۲: ج ۱-۲، یزد: عرشیان، اداره اوقاف و امور خیریه استان یزد.
- عرفان فر، محمد جواد (۱۳۸۴)، *مجموعه اسناد موقوفات شهرستان میبد*، ج ۲: ج ۲، قم: نسیم کوثر، چاپ اول.
- گلشن، جلال (۱۳۲۷ش)، *وقفنامه مرحومین امیرچقماق و زوجه او ستنی فاطمه بنت سلطان محمد (سنه ۱۴۹ هجری)*، یزد: چاپخانه گلپهار؛ انتشارات شعبه یک هیئت اسلامی یزد.
- میرجلیلی، محمدجعفر (۱۳۷۹)، *بررسی سیرتاریخی و تاثیرات اجتماعی - فرهنگی وقف*، بی جا: بی نا.

سندهای وقفی

فاطمه بیگم (فاقد وقفنامه)، (۱۲ تیر ۱۳۹۳)، گواهی مصرف، زارچ: اداره تحقیق اوقاف شهرستان یزد، [کلاس پرونده ۱۱۷۶-۹۳ و ف-۴۴].

۳۴ موقوفات زنان یزد از عصر پهلوی تا عصر حاضر (از سال ۱۳۰۵ ه.ش تا ۱۳۹۴ ه.ش)

فاطمه خانم (فاقد وقفنامه)، (۲۰ اردیبهشت ۱۳۹۱)، گواهی مصرف، زارچ: اداره تحقیق اوقاف شهرستان یزد، [کلاس پرونده ۲۰-۹۱ و ف-۲۵].

فاطمه خانم (فاقد وقفنامه)، (۱۲ تیر ۱۳۹۳)، گواهی مصرف، یزد: اداره تحقیق اوقاف شهرستان یزد، [کلاس پرونده ۹۳-۱۱۸۴ و ف-۱۰].

فاطمه و سکینه محمدرضائی بنت محمد وراث خدیجه متوسل المهدی (۱۷ خرداد ۱۳۸۶)، وراثت، یزد: اداره اوقاف شهرستان یزد، [کلاس خ/۵۰].

فاطمه نساء حاجی کریم مبینی حسب الوکاله عباس طالبی هدش (۲۴ اسفند ۱۳۹۱)، وکالت، یزد: دفتر اسناد رسمی ۱۰۶ یزد، به شماره ۲۷۹۱، ج ۱۳: سردفتر: ص ۱۹-۲۰.

فاطمه نازنین (۱۲ مرداد ۱۳۹۳)، گواهی مصرف، ابرندآباد: اداره تحقیق سازمان و شهرستان یزد، [کلاس پرونده، ۹۳-۱۵۴۰ و ف/۷۵].

فاطمه همیتیتت حسین (۱۵ آذر ۱۳۲۷)، یزد: ادارهاوقافشهرستانیزد، [کلاس هف/۷۸].

فاطمه بنائیشور غنینیتتعلی (۲۸ اردیبهشت ۱۳۲۳)، یزد: ادارهاوقافشهرستانیزد، [شماره ف/۱۰ و ف/۷۹]

عمه بیگم، (۱۸ خرداد ۱۳۸۱)، گواهی مصرف، یزد: ادارهاوقافشهرستانیزد، [کلاس هج-۹۰]، شماره ۲۲.

کبری خانم (فاقد وقفنامه) (۲۰ اسفند ۱۳۸۱)، گواهی مصرف، یزد: اداره تحقیق اوقاف شهرستان یزد، [کلاس، ک-۸].

شهربانو (۲۲ شهریور ۱۳۸۰)، گواهی مصرف، یزد: ادارهاوقافشهرستانیزد، [کلاس هس-۹]، شماره ۱۴۳.

مریم خانم (فاقد وقف نامه) (۲ تیر ۱۳۸۹)، گواهی مصرف، اداره اوقاف شهرستان یزد، [کلاس م-۳۰۰]، شماره ۲۳.

منور خانم (فاقد وقفنامه) (۲۱ مهر ۱۳۸۷)، بی جا، اداره اوقاف شهرستان یزد، نامه شماره ۱۵۷۴۸.

منور هادی پور علی آبادی فرزند اسدالله (۱۸ آذر ۱۳۹۲)، یزد: دفتر اسناد رسمی ۱۰۶، (۱۳۹۲/۰۹/۱۹)، ج ۱۶، شماره ۳۷۴۹، ص ۱۳۹-۱۴۲؛ اداره اوقاف شهرستان یزد، [کلاس م/۲۰۰].

ملا سکینه (فاقد وقفنامه) (۲۰ اسفند ۱۳۸۱)، گواهی مصرف، بی جا: اداره اوقاف شهرستان یزد، [کلاس م/۸۱]، شماره ۷.

معصومه کریمی زارچی بنت سیدحسن و طاهره بابادی زارچ بنت حسین (۱۰ مرداد ۱۳۷۱)، زارچ: دفتر اسناد رسمی ۴۲ اشکذر، (۱۳۷۱/۰۵/۱۰)، ج ۱۵ سر دفتر، شماره ۴۸۰۶، ص ۶۲.